

Herpetologische uitstap naar Malta

Tekst en foto's: Jeroen Speybroeck
Vertaling: Hugo Claessen

Habitat *Podarcis filfolensis*

Inleiding

De herpetofauna lijst van Malta is eerder beperkt, toch zijn deze eilanden interessant wegens het voorkomen van een aantal endemische soorten, zoals de Maltese muurhagedis (*Podarcis filfolensis*) en enkele oude en recente introducties. Onder deze is vooral de Algerijnse toornslang (*Hemorrhois algirus*) belangrijk omdat Malta de enige Europese plaats is waar ze voorkomt. Meldingen van deze slang zijn vooral uit de omgeving van de Maltese hoofdstad Valletta en het havengebied. We sloegen er in een plaats te vinden waar we drie exemplaren konden observeren, na vele uren zoeken bij ons enige bezoek aan Valletta. In totaal vonden we 2 soorten amfibieën, 9 vrij levende reptielensoorten en een aangeslagen katslang (*Telescopus fallax*) die we niet in het veld vonden. Ook bezochten we een opvangcentrum voor zeeschildpadden (*Caretta caretta*). We waren met vijf bezoekers en werden begeleid door herpetoloog en naturalist Leonard Zammit die ons vergezelde gedurende onze uitstap en een grote hulp was op verschillende vlakken. Ook herpetoloog Arnold Sciberras verschaftte ons veel informatie en vergezelde ons op onze uitstap naar Comino. Charles Sammut was onze vriendelijke gids in het schildpaddencentrum. Wij willen Patrick Schembri, Guido Bonnett, Guido Kreiner en Lasse Bergendorf bedanken voor hun informatie over de uitstap.

Aankomst

We arriveerden in de namiddag met betrokken weer.

Op de luchthaven zagen we onze eerste observatie, namelijk de muurgekko (*Tarentola mauritanica*). We werden naar ons hotel gebracht in St. Paul's Bay. Dezelfde avond bespraken we de plannen voor de volgende dagen.

Salina en Chadwick Meren

Vandaag was het zonnig. In de stad vonden we reeds de Maltese muurhagedis (*Podarcis filfolensis*) naast een locale kruidenier. Vervolgens gingen we naar het zoutachtig gebied ten oosten van de baai van St. Paul. Hier vonden we de parelskink (*Chalcides ocellatus*), de Europese kameleon (*Chamaeleo chamaeleon*), Europese tjiktjak (*Hemidactylus turcicus*) en de Geelgroene toornslang (*Hierophis viridiflavus*). Op muren in de vallei van de Chadwick meren, vonden we veel individuele larven en dieren van de schijftongkikker (*Discoglossus pictus*), naast de muurgekko ook een skink en een luipaardslang (*Zamenis situla*). Bij de meren zelf veel schijftongkikkers, torenslangen en muurhagedissen.

Gozo

Vandaag was het overtrokken met enkele milde buitjes. We wilden de boot nemen naar Gozo. Bij een poeltje ten zuidwesten van de eilanden vonden we twee recente introducties, namelijk de Levant waterkikker (*Pelophylax bedriagae*) en de roodwangsierschilpad (*Trachemys scripta elegans*), alsook de parelskink en de Maltese muurhagedis. Op onze weg naar Fungus

Rock, stopten we bij een poel en vonden de muurgekko, muurhagedis en parelskink. Op de Fungus Rock (biotoop van een ondersoort *Podarcis filfolensis generalensis*), vonden we weer de normale drie soorten. Valletta en Qawra Point

Vandaag begon de dag erg overtrokken en met enkele druppels regen. We besloten de weg naar de grootste uitdaging van de trip af te leggen en we reddden naar Valletta. Eerst bezochten we een openbare tuin en instinctief gingen we ook naar een natuurpark, met veel rotsen en struiken. Parelskinken en muurgekko's konden we gemakkelijk waarnemen. Na een korte tijd begon de temperatuur te stijgen en brak de zon door de wolken. Een van de deelnemers riep ons en we vonden een Algerijnse toornslang (*Hemorrhois algirus*). Bij het vangen van het dier kregen drie van de deelnemers een beet in de hand, die op het eerste gezicht niet veel te betekenen had. We vonden nog andere exemplaren, het waren forse dieren (1m21 met een beschadigde staart waarvan ze zeker 10 cm miste). Na dit fortuinlijk voorval dronken we iets om dit te vieren en onderzochten een gebied nabij de luchthaven. Hier vonden we een dode slang, skinken en muurgekko's. Vervolgens gingen we in op een suggestie en bezochten een klein eilandje. Dit eilandje was zo dicht tegen de kust dat we er te voet konden naar toe gaan door de zee. Hier zaten mooi gekleurde hagedissen. Uiteindelijk zochten we nog in het zoutrijke gebied en vonden hier terug de gewone dieren, zoals de Maltese muurhagedis.

Boven Ghadira en de Kalkara Ravijn

Op de hellingen tussen het Ghadira Natuurreservaat en de Red Tower, zochten en vonden we schijftongkik-

Chamaeleo chamaeleon

kers, tjiktjaks en de gewone kameleon. Het was zeer warm. Daarom zakten we af in de vallei naar de Mistra Bay. Een gewone kameleon, skinken en een kuil vol schijftongkikkers werden gevonden.

Chadwick tweede maal, Ghajn Rihana, Victoria Lines etc.

Chamaeleo chamaeleon

Caretta caretta

Wegens omstandigheden wilden we de vallei van Chadwick opnieuw bezoeken in de hoop een levende luipaardslang te observeren. We hadden geen geluk, maar vonden toch de normale herpetofauna die over het ganze eiland verspreid is. In de nabijheid van een voetbalveld stopten we even gedurende een regenbui en zagen toch de Maltese muurhagedis en de tjiktjak.

Comino

Op een warme dag bezochten we Comino. De muurhagedissen van Comino waren hier overvloedig aanwezig en hadden allen witte dorsale vlekken. Natuurlijk kwamen hier ook de gebruikelijke skinken en slangen voor. Toen we terug gingen stopten we in de nabijheid van Fort Campbell, waar veel mensen picknickten. We vonden ook hier een gewone kameleon, tjiktjak, skin-

Caretta caretta

ken en beide gekkosoorten.

Ghadira, Buskett en de zeeschildpadden

Een van de ons vergezellende herpetologen had er voor gezorgd dat we het Ghadira Nature Reserve konden bezoeken. We zagen er zes gewone kameleons en skinken. Er kwamen ook veel vogels voor. Vervolgens gingen we naar een plaats op het eiland waar enkele zeeschildpadden (*Caretta caretta*) in gevangenschap werden gehouden om later terug uit te zetten. Het centrum had ook enkele andere zeedieren. Buiten de gebouwen vonden we de muurgekko. Omdat het zeer warm was besloten we de schaduw op te zoeken in de Buskett Gardens. Ondanks dat het heel rommelig was, was het toch een aangename plaats om te vertoeven. We zagen muurgekko's, skinken, enkele slangen en

Caretta caretta

Hemorrhhois algirus

schuiftongkikkers. Toen we gingen eten zagen we nog een soort, die we tot hiertoe niet gezien hadden, namelijk de katslang (***Telescopus fallax***). De slang was gered uit de handen van een paniekerige vrouw. We hebben ze ter plaatse terug vrijgelaten, hoewel we niet zeker waren dat het een geschikte plaats was. Midden in de nacht vlogen we terug naar België.

Nota aangaande de giftigheid van het speeksel van Hemorrhhois algirus

Nadat drie leden gebeten waren bij het vangen van de Algerijnse toornslang ontwikkelden ze allen zwellingen van de lymfeklieren in de oksel, wat ook optreedt na contact met het speeksel van *Boiga irregularis*. De grote Algerijnse toornslang kon ons goed bijten en in

de wonde kauwen, zodat het speeksel in de wonde kon dringen. Tot nu toe is alles ok en vertonen we geen verdere symptomen die aan de beet zouden te wijten zijn.

Wat we gemist hebben

We hebben geen katslang (*Telescopus fallax*) gevonden in het wild. Hetzelfde ook voor de zeeschildpadden (*Caretta caretta*), die zich regelmatig ophouden in de wateren rond Malta. Er zijn in het verleden vele dieren geïntroduceerd op Malta maar het is niet bekend of deze zich hebben kunnen handhaven. ◀

